

Баран Є. В.
студентка Слідчо-криміналістичного
інституту, 1 курс, 3 гр.,
науковий керівник – кандидат
філософських наук **Стасевська О. А.**,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
доцент кафедри культурології

РОЛЬ В'ЯЧЕСЛАВА ЧОРНОВОЛА У СТАНОВЛЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Звернення до історії українського народу пробуджує в нас національну гордість й почуття громадянського обов'язку, формує нашу історичну

пам'ять, роль якої у розбудові нашої держави є дуже значною – це своєрідний духовний стрижень, свого роду «національно-генетичний код», який зберігає знання про еволюцію, конкретні етапи розвитку, умови існування та культурний потенціал нашої держави [1]. В історичному поступі будь-якого народу важливі не тільки події, скільки люди, які ці події творили, бо саме вони були натхненниками процесів націєтворення та державотворення.

Однією із таких непересічних постатей української сучасної історії є В'ячеслав Максимович Чорновіл – активний борець із тоталітарним режимом у Радянському Союзі, лідер Народного Руху України, шістдесятник, дисидент, політик, журналіст, публіцист і літературознавець. Через політичні мотиви він не був допущений до навчання в аспірантурі Київського педінституту, працював на будівництві Київської ГЕС, згодом завідував відділом у газеті «Молода гвардія» і почав розповсюджувати літературу самвидаву. У 1970 р. В. Чорновіл починає видавати машинописний журнал «Український вісник» – найважливіше періодичне видання українського самвидаву (до арешту В. Чорновола вийшло 5 номерів), який містив інформацію про факти порушень прав людини, найважливіші документи самвидаву, аналітичні статті й художні твори.

Важлива віха його діяльності – участь у русі шістдесятників, які проводили різноманітні масові заходи: вечори пам'яті, дискусії з національного питання, створювали клуби творчої молоді з літературними й театральними секціями, організували концерти, екскурсії, зустрічі з науковцями, але головним було поширення самвидаву, який друкували на машинках або перефотографували. В. Чорновіл долучився до підготовки та поширення творів самвидаву, які розвінчували негативні тенденції та явища радянського суспільства.

В. Чорновіл був визначним борцем за права людини – він неодноразово писав до ООН (заява 1971 р. до Комітету з прав людини ООН), звертався з промовами на захист української інтелігенції до влади своєї країни (відкритий лист від 15. 09. 1965 р. до ЦК компартії України та ЦК комсомолу України), писав статті правозахисного характеру («Правосуддя чи рецидив терору?»), був членом Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод з 1979 р. Яскравим виявом його позиції непокори політиці радянської влади був виступ у 1965 р. на прем'єрі фільму «Тіні забутих предків», що дав поштовх для відкритого протесту проти масових політичних арештів у Радянському Союзі.

У 1988 р. В. Чорновіл стає ініціатором створення Української Гельсінської Спілки, на основі якої у 1990 р. була створена перша опозиційна партія в Укра-

їні – Українська республіканська партія. З березня 1994 р. він був депутатом Верховної Ради від Народного Руху України, на президентських виборах 1991 р. став другим. В. Чорновола був і талановитим літератором та публіцистом: найвідоміші його статті та книги – «Лихо з розуму (Портрети двадцяти злочинців)», «Правосуддя чи рецидив терору?», «Хроніка таборових буднів», «Як і що обстоює Богдан Стенчук (66 питань і зауваг «інтернаціоналістові»)». Він активно співпрацював у газеті «Молода гвардія», був шеф редактором у «Час-Тіме» (пізніше – «Час») [2]. Його літературна творчість була викликом тогочасним радянським реаліям, з якими він не хотів та й не міг миритися.

Політична діяльність В. Чорновола сприяла поступу національно-визвольного руху, утвердженню права українського народу на політичне самовизначення, формуванню основ української держави [3]. За свої політичні погляди втричі був заарештований (1967 р. – за «поширення наклепницьких вигадок, які паплюжать радянський державний і суспільний лад», 1973 р. – за «антирадянську агітацію та пропаганду», 1980 р. – за сфабрикованим звинуваченням). Загалом він провів в ув'язненні більш ніж 10 років, не втративши сили й бажання довести справу боротьби за українську державність до кінця. В. Чорновіл виступав за єдину українську державну мову як чинник національної консолідації, через діяльність ЗМІ намагався її поширювати. У програмі Народного Руху закликав до децентралізації країни, розширення прав самоврядування та за парламентсько-президентську форму правління.

Життєвий шлях В. Чорновола – взірць принципової непримиримості до беззаконня тоталітарної влади, життя заради українського народу і незалежності України. Він є моральним авторитетом для сучасників, символом незламного прагнення українців до незалежності.

Література

1. Культура України: тезаурус і персоналії / Л. В. Анучина, О. А. Стасевська, О. В. Уманець та ін. : за ред. Л. В. Анучиної, О. А. Стасевської, О. В. Уманець ; наук. ред. В. О. Лозової. – Х. : Право, 204. – 276 с.
2. Стасевська О. А. Експлікація аксіологічного аспекту концепту «історична пам'ять» // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – № 1(36), 2018. – Харків, Право. – С. 123–135.
3. Побережець Г. Творчий шлях В'ячеслава Максимовича Чорновола // Наукові записки. Серія: Історичні науки. 2012. Вип. 17. С. 110–115.
4. Деревінський В. Ф. В'ячеслав Чорновіл : дух, що тіло рве до бою. – Харків: Віват, 2016. – 496 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

ДУХОВНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ЧАСУ

Тези доповідей учасників
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Харків, 16 квітня 2019 р.)

Харків
«Право»
2019

УДК 008(477)
Д85

Редакційна колегія:
А. П. Гетьман (голова), *В. О. Лозовой*,
О. А. Стасевська, *О. В. Уманець*

Відповідальність за достовірність наданих матеріалів несуть автори

Д85 **Духовна** культура України перед викликами часу : тези доп. учасників II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 квіт. 2019 р.) / [редкол.: А. П. Гетьман (голова), В. О. Лозовой, О. А. Стасевська, О. В. Уманець]. – Харків : Право, 2019. – 282 с.

ISBN 978-966-937-660-2

Збірка містить тези доповідей учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Духовна культура України перед викликами часу», в яких висвітлені актуальні питання духовного життя сучасної України, національної ідентифікації та збереження культурної пам'яті.

УДК 008(477)

ISBN 978-966-937-660-2

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019
© Оформлення. Видавництво «Право», 2019